



University of Tehran press

A study of the errors of mandarin “Bei” sentences by Iranian language learners



Sara Almasieh✉* 0000-0002-8766-1009
Department of Chinese, Allameh Tabataba’i University, Tehran, Iran.
Email: saraalmasieh@atu.ac.ir

ABSTRACT

Passive sentences are a common pattern in Persian and Chinese languages and it is a main form to express passive in these two languages. Persian and Chinese languages have grammatical differences and similarities that will make it easy or difficult for language learners to learn Chinese. Making errors are inevitable in language learning, but analysing the errors can help us reduce the amount of error. Iranian language learners will make errors in the process of learning Chinese language. having discussion and research about the reasons of these errors is one of the important steps in analysing language learner’s errors. additionally analysing the errors and knowing the cause of them will increase the quality of language teaching. in this research, firstly a comparison of the structure of passive sentences in Chinese and Persian language is presented, secondly discussed the differences and similarities of these two structures in the two languages. and thirdly the use of passive sentences in Chinese by Iranian learners was investigated through a questionnaire and with an analysis of learner’s errors in the questionnaire, it is found that the reasons for these errors are “wrong translation from mother tongue”, “the complexity of Chinese grammar”, and “use of avoidance strategies”.

ARTICLE INFO

Article history:
Received: 18 May 2023
Received in revised form
11 November 2023
Accepted: 16 November
2023
Available online:
Autumne2023

Keywords:
error analysis, passive sentences, Iranian language learners, Chinese language, grammar.

Almasieh, S. (2023). A study of the errors of mandarin “Bei” sentences by Iranian language learners. *Journal of Foreign Language Research*, 13 (3), 509-524. <http://doi.org/10.22059/JFLR.2023.359002.1039>



© The Author(s).

Publisher: The University of Tehran Press.

DOI: <http://doi.org/10.22059/JFLR.2023.359002.1039>

* Academic background: Bachelor's degree in Chinese language, Master's degree in Teaching Chinese language, Ph.D. in Chinese language.



ساخت بررسی و تحلیل خطای زبان آموزان ایرانی در استفاده از جملات مجهول «被» در زبان چینی



سارا الماسیه ✉

0000-0002-8766-1009 ID

گروه آموزشی زبان چینی دانشگاه علامه طباطبائی - دانشکده ادبیات و زبانهای خارجی، تهران، ایران... رایانامه: saraalmasieh@atu.ac.ir

چکیده

«جملات مجهول» الگویی مشترک در زبان‌های چینی و فارسی بوده و ساختار اصلی برای بیان مجهول در این دو زبان هستند. زبان‌های فارسی و چینی از لحاظ دستوری تفاوت‌ها و شباهت‌هایی دارند. یادگیری زبان چینی برای زبان‌آموزان ایرانی، با توجه به این تفاوت‌ها و شباهت‌ها، هم با سختی و هم آسانی همراه است. در مسیر یادگیری زبان، بروز خطا اجتناب‌ناپذیر است. اما بررسی خطاها به کاهش آنها کمک خواهد کرد. زبان‌آموزان ایرانی در مسیر یادگیری زبان چینی خطاهایی را مرتکب می‌شوند که بحث و تحقیق در مورد دلایل آنها از گام‌های مهم تحلیل خطاها بوده و دانستن علت آنها، کیفیت آموزش را به مراتب ارتقاء می‌بخشد. در این پژوهش ابتدا مقایسه دقیقی از ساختار جملات مجهول در زبان چینی و زبان فارسی ارائه گردیده و سپس به تفاوت‌ها و شباهت‌های این دو ساختار ایرانی از طریق پرسش‌نامه بررسی شده است. با تجزیه و تحلیل خطاهای زبان‌آموزان در پرسش‌نامه، مشخص گردید که دلایل بروز این خطاها عمدتاً سه عامل «انتقال اشتباه از زبان مادری»، «پیچیدگی دستور زبان چینی» و «استفاده از راهکارهای اجتنابی» هستند.

اطلاعات مقاله

تاریخ ارسال: ۱۴۰۲/۰۲/۲۸
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۰
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۵
تاریخ انتشار: پاییز ۱۴۰۲
نوع مقاله: علمی پژوهشی

کلید واژگان:

تحلیل خطا، جملات مجهول، زبان‌آموزان ایرانی، زبان چینی، دستور زبان.

الماسیه، سارا. (۱۴۰۲). ساخت بررسی و تحلیل خطای زبان‌آموزان ایرانی در استفاده از جملات مجهول «被» در زبان چینی. پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، دوره ۱۳، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۲، از صفحه ۵۰۹ تا ۵۲۴.

DOI: <http://doi.org/10.22059/JFLR.2023.359002.1039>



© The Author(s).

Publisher: The University of Tehran Press.

DOI: <http://doi.org/10.22059/JFLR.2023.359002.1039>

*کارشناسی رشته زبان چینی، کارشناسی ارشد رشته آموزش زبان چینی، دکتری زبان چینی.

«جملات مجهول» از ساختارهای مهم پرکاربرد در زبان‌های چینی و فارسی و یکی از محتوای مهم آموزشی در آموزش زبان چینی هستند. زبان‌های چینی و فارسی از لحاظ ساختار، تفاوت‌های زیادی دارند و همین باعث شده یادگیری زبان چینی برای فارسی‌زبانان با دشواری‌هایی همراه باشد. جملات مجهول نیز از جمله ساختارهایی است که زبان‌آموزان ایرانی را در یادگیری با مشکل مواجه می‌کند. ساختار جملات مجهول در زبان چینی بسیار گسترده است و هرچند شباهت‌هایی با زبان فارسی دارد، اما تفاوت‌های آنها درک بعضی از جملات مجهول را برای زبان‌آموز ایرانی سخت می‌کند. در ایران پژوهش‌های اندکی در زمینه زبان چینی، به‌ویژه دستور زبان چینی، انجام شده است. اما تا کنون در هیچ پژوهشی خطاهای زبان‌آموزان ایرانی در استفاده از جملات مجهول زبان چینی مورد بررسی قرار نگرفته است. این پژوهش ضمن بررسی ساختار مجهول در دو زبان چینی و فارسی و بیان تفاوت‌ها، در جستجوی پاسخ این سؤالات است: ۱. خطاهای زبان‌آموزان ایرانی در استفاده از جملات مجهول زبان چینی بیشتر در چه ساختاری رخ می‌دهد؟ ۲. چه عواملی باعث بروز خطا در کاربرد آنها توسط زبان‌آموزان ایرانی می‌گردد؟

یکی از تفاوت‌های دستوری زبان‌های چینی و فارسی، در قسمت گزاره جمله است. تفاوت‌ها و پیچیدگی‌هایی که دستور زبان چینی در قسمت گزاره دارد، بر عدم درک ساختار کلی جمله توسط زبان‌آموز ایرانی می‌افزاید. تأثیر زبان مادری در یادگیری زبان دوم اجتناب‌ناپذیر است. زبان‌آموز در بسیاری از مواقع جملات را از زبان مادری به زبان مقصد ترجمه می‌کند و در این حالت، ساختار جملات در زبان مادری می‌تواند بر زبان مقصد تأثیر بگذارد. فرض نگارنده در این پژوهش این است که بروز خطا بیشتر در بخش گزاره جملات مجهول رخ می‌دهد و دلیل بروز این خطا می‌تواند ناشی از پیچیدگی دستور زبان چینی و همچنین تأثیر زبان مادری در یادگیری زبان دوم باشد.

جملات مجهول «被» در واقع نوعی از جملات مجهول در زبان چینی هستند که با حرف اضافه «被» ساخته می‌شوند. در مورد انواع جملات مجهول در زبان چینی، وانگ لی (۱۹۴۳) معتقد است که دو ساختار برای جملات مجهول در زبان چینی وجود دارد: در ساختار اول جملات مجهول دارای حرف اضافه «被» و در ساختار دوم جملات مجهول فاقد حرف اضافه «被» هستند. جین سُنْگ^۲ (۲۰۰۴) معتقد است جملات مجهول در زبان چینی به دو دسته تقسیم می‌شوند: دسته اول جملات مجهول همراه با علامت هستند، حروف اضافه چون «让»، «被»، «给»، «叫»^۳. دسته دوم جملات مجهول بدون علامت هستند. به همین دلیل جین سُنْگ معتقد است جملات مجهول «被» فقط یک نوع از جملات مجهول را شامل می‌شود و در حقیقت دامنه جملات مجهول در زبان چینی بسیار گسترده‌تر از جملات مجهول «被» است.

چی هو یانگ^۴ (۲۰۰۷) در کتاب زبان چینی جدید^۵ عنوان می‌کند که جملات مجهول و معلوم مخالف یکدیگر هستند. او جملات مجهول در زبان چینی را بر اساس وجود و یا عدم وجود نشانگرهای مجهول به دو دسته تقسیم می‌کند. دسته اول جملات مجهول بدون نشانه هستند که آنها را جملات مجهول مفهومی نیز می‌نامد. در دو مثال زیر جملات مجهول را مشاهده می‌کنید که هیچ نشانه مجهول ندارند:

مثال (۱) 黑板擦了 (hēibǎn cā le)، تخته تمیز شد

مثال (۲) 饭吃完了 (fàn chī wán le)، غذا خورده شد

دسته دوم جملات مجهول با نشانه‌هایی همچون «给»، «让»، «叫» و غیره هستند. محققینی که نام برده شدند بر این باورند که جملات مجهول بی‌نشانه نیز شاخه‌ای از جملات مجهول هستند. اما برخی از محققین در این باره نظرات متفاوتی دارند. هونگ شین هانگ^۶ (۱۹۵۶) معتقد بود جملات مجهول بدون حرف اضافه «被» در حقیقت در دسته جملات مجهول قرار نمی‌گیرند. او معتقد بود که هدف جمله

^۱ 王力

^۲ 劲松

^۳ ràng

^۴ gěi

^۵ jiào

^۶ 齐沪扬

^۷ 现代汉语

^۸ 洪心衡

توصیف، قضاوت و ثبت حقایق است. اگرچه افعال مورد استفاده ممکن است با فاعل رابطه فعل و مفعولی داشته باشند، اما مفهوم مجهول را در خود ندارند. شینگ فو ای^۱ (۱۹۹۳) معتقد است که جملات مجهول «被» جملاتی هستند که حاوی حرف اضافه «被» باشند. توضیحات محققان را می‌توان این‌گونه جمع‌بندی کرد که جملات مجهول و جملات مجهول «被» دو مفهوم متفاوت هستند و نمی‌توان آن‌ها را یکسان در نظر گرفت. جملات مجهول «被» یک نوع از جملات مجهول هستند. جملات مجهول می‌توانند نشان‌دار یا بی‌نشان باشند:

مثال (۳) 杯子被打碎了 (bēizi bèi dǎ suì) ، لیوان شکسته شد (le ، لیوان شکسته شد)

مثال (۴) 杯子打碎了 (bēizi dǎ suì le) ، لیوان شکسته شد

نشانه‌های جملات مجهول فقط به حرف اضافه «被» محدود نیست، بلکه حروف اضافه چون «叫»، «给»، «让»، «为»^۲ را نیز شامل می‌شود.

در زمینه خطاهای استفاده از جملات «被» نیز تحقیقات زیادی به عمل آمده است. کتاب تحلیلی بر نهصد مثال از جملات اشتباه در زبان چینی (چن می جن، لی جو: ۱۹۹۷)^۲ با بررسی جملات اشتباه دانشجویان خارجی در یادگیری زبان چینی، نکات دستوری مربوطه و دلایل این خطاها را مورد بررسی قرار می‌دهد. نویسنده در بخشی از کتاب، خطاها در جملات مجهول و جملات مجهول «被» را مورد بررسی قرار می‌دهد و دلایل این خطاها را بیان می‌کند. محققان دیگری نیز دانشجویان کشورهای مختلف را مورد بررسی قرار دادند و پس از مقایسه زبان مادری این دانشجویان با زبان چینی، نتایجی به دست آوردند. اما در میان این تحقیقات، هیچ تحقیقی در مورد دانشجویان ایرانی یافت نشد. شاید به این دلیل باشد که تعداد زبان‌آموزان ایرانی برای یادگیری زبان چینی نسبتاً کم است، بنابراین تحقیقات در مورد زبان‌آموزان ایرانی نیز تا کنون کم بوده است. اما با توسعه گسترده مبادلات و ارتباطات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی بین ایران و چین، امروزه ایرانیان بیشتری به یادگیری زبان چینی می‌پردازند. بنابراین ضرورت دارد که خطاهای زبان‌آموزان ایرانی در زمینه‌های مختلف زبان

بررسی شود و برای یادگیری بهتر دلایل و راه‌حلهایی ارائه شود.

۳- روش تحقیق

در این پژوهش از میان اقسام ساختاری جملات مجهول، فقط جملات مجهول «被» مورد بررسی قرار گرفته است. به این دلیل که جملات مجهول در زبان چینی دارای ساختارهای متنوع هستند، اما ساختار جملات مجهول «被» بسیار پر کاربردتر از ساختارهای دیگر است. همچنین دانشجویان خارجی در مسیر یادگیری زبان چینی در همان سطوح ابتدایی با این ساختار مواجه می‌شوند و در صورتی که آن را در این مرحله ابتدایی به خوبی فراگیرند، در سطوح بالاتر، ساختارهای دیگر جملات مجهول را راحت‌تر فرا خواهند گرفت. در واقع این ساختار، پایه‌ای است برای یادگیری ساختارهای دیگر جملات مجهول.

روشی که در این پژوهش برای بررسی خطاها به کار گرفته شده، جمع‌آوری مطالب مرتبط از طریق پرسش‌نامه است. از آنجاکه تعداد زبان‌آموزان چینی در ایران چندان زیاد نیست و منابع کتابخانه‌ای دیگری برای جستجو در مورد خطاهای زبان‌آموزان ایرانی وجود ندارد، لذا استفاده از پرسش‌نامه تنها راه جمع‌آوری خطاها در این تحقیق می‌باشد. در این پژوهش ابتدا خطاهای زبان‌آموزان از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شده و پس از دسته‌بندی خطاها، به تحلیل دلایل احتمالی بروز آنها پرداخته شده است.

پرسش‌نامه‌ای که در این تحقیق استفاده شده شامل سه دسته سؤال می‌باشد. دسته اول جمله‌سازی با کلمات داده شده است. برای این مورد ۵ سؤال طرح شده و زبان‌آموز باید بر اساس ویژگی‌های جملات مجهول در زبان چینی جمله‌سازی کند. دسته‌های دوم و چهارم، سؤالات چندگزینه‌ای می‌باشند که برای دسته دوم ۵ سؤال و برای دسته چهارم ۴ سؤال طراحی شده است. دسته چهارم سؤالات، ترجمه جملات چینی به فارسی می‌باشد. این سؤال برای بررسی تأثیر زبان مادری زبان‌آموزان بر یادگیری جملات مجهول «被» در زبان چینی طراحی شده است. دسته سوم، سؤالات انتخاب صحیح و غلط است، که این سؤالات نیز بر اساس ویژگی‌های مهم جملات مجهول «被» زبان چینی طراحی شده‌اند.

^۱ 邢福义

^۲ wèi

^۳ 汉语病句辨析九百例，陈美珍、李珠

همان طور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌کنید، در این تحقیق افرادی که مورد مطالعه قرار گرفتند زبان آموزان ایرانی در حال تحصیل در چین هستند که این زبان آموزان به دو سطح متوسط و پیشرفته تقسیم شده‌اند. مدت زمان یادگیری زبان سطح متوسط ۲ الی ۴ سال و سطح پیشرفته بیش از ۴ سال می‌باشد. از آنجاکه زبان آموزان سطح مبتدی هنوز جملات

مجهول را فرا نگرفته‌اند، در این تحقیق «سطح مبتدی» حذف شده است. در مجموع زبان آموزانی که در این تحقیق شرکت کردند ۳۰ نفر بودند. باید در نظر داشت که دلیل کم بودن جامعه آماری؛ کم بودن زبان آموزان ایرانی در چین و محدودیت‌های دسترسی به آنها می‌باشد.

جدول ۱. شرایط و تعداد افراد شرکت‌کننده در نظر سنجی

مدت زمان یادگیری زبان چینی	۲ الی ۴ سال : ۱۷ نفر
سطح زبان چینی	سطح متوسط: ۱۷ نفر سطح پیشرفته: ۱۳ نفر
آیا زبان آموز در چین تحصیل کرده است؟	آری: ۳۰ نفر خیر: ۰ نفر
آیا زبان آموز مدرک آزمون سطح زبان چینی ^۱ دارد؟	دارد: ۱۲ نفر ندارد: ۱۸ نفر
تعداد کل:	۳۰ نفر

۴- یافته‌های پژوهش و بحث

۴-۱- مقایسه ساختار جملات مجهول زبان چینی و

فارسی

جملات مجهول یکی از مهم‌ترین مطالب برای یادگیری در هر دو زبان فارسی و چینی و از ساختارهای مهم زبانی می‌باشند. در این بخش به‌طور مختصر به شباهت‌ها و تفاوت‌های ساختار جملات مجهول در زبان‌های چینی و فارسی می‌پردازیم.

۴-۱-۱- ساختار جملات مجهول «被»

همان طور که در مطالب بالا اشاره کردیم، در زبان چینی جملات مجهول «被» یک نوع از جملات مجهول محسوب می‌شوند. در این بخش ساختارهای جملات مجهول «被» را بررسی می‌کنیم. جملات مجهول «被» چند مدل ساختاری دارد که در این پژوهش از تقسیم‌بندی‌ای که در کتاب گرامر کاربرد زبان چینی جدید (لیو یوه خوا، فن ون یو، گو وی: ۲۰۰۱)^۲ ارائه شده استفاده گردیده است.

ساختار اول: فاعل + حرف اضافه «被» + مفعول + فعل +

ادامه جمله

مثال (۵) 自行车被小偷偷走了

zìxíngchē bèi xiǎotōu tōu zǒu le

دوچرخه توسط دزد دزدیده شد.

در این ساختار پس از حرف اضافه «被» مفعول قرار می‌گیرد و این حرف اضافه در واقع کلمه کمکی است برای آوردن کلمه «دزد» که در جایگاه مفعول قرار گرفته است. ساختار دوم: فاعل + حرف اضافه «被» + فعل + ادامه جمله

مثال (۶) 自行车被偷走了

zìxíngchē bèi tōu zǒu le

دوچرخه دزدیده شد.

در این ساختار پس از حرف اضافه «被» مفعول قرار نمی‌گیرد. در واقع کاربرد حرف اضافه «被» در این جمله فقط برای نشان دادن مجهول بودن جمله است. هنگامی که مفعول را در جمله نداریم، به این معنا است که هدف جمله پررنگ کردن فاعل یا همان کلمه «دوچرخه» در جمله است.

ساختار سوم: فاعل + حرف اضافه «被» + مفعول + حرف اضافه «所» + فعل

مثال (۷) 我被他的话所感动

wǒ bèi tā de huà suǒ gǎndòng

^۱ نام آزمون سطح زبان چینی (HSK)

^۲ 实用现代汉语语法，刘月华、潘文娱、故韡

از حرفش متأثر شدم.

در این ساختار پس از حرف اضافه «被» باید حتماً مفعول در جمله قرار بگیرد، همچنین پس از کلمه «所» معمولاً فعل دوبخشی^۱ قرار می‌گیرد. در این نوع ساختار پس از فعل، کلمه اضافه «了» نمی‌تواند در جمله قرار گیرد.

ساختار چهارم: فاعل + حرف اضافه «被» + مفعول + حرف اضافه «给» + فعل + ادامه جمله

مثال ۸) 自行车被小偷给偷了

zìxíngchē bèi xiǎotōu gěi tōu le

دوچرخه توسط دزد دزدیده شد.

این ساختار «给.....被» می‌باشد که در این ساختار «给» یک کلمه کمکی در جمله است که معنایی ندارد، می‌توان آن را به جمله اضافه کرد و می‌توان حذف کرد. اما در صورت اضافه کردن، جمله محاوره‌ای‌تر خواهد شد.

ساختار پنجم: فاعل + حرف اضافه «被» + مفعول + حرف اضافه «把» + فعل + ادامه جمله

مثال ۹) 新来的老师被同学把他气哭了

xīn lái de lǎoshī bèi tóngxué bǎ tā qì kū

le

معلم جدید توسط دانش‌آموزان عصبانی شد و به گریه افتاد. حرف اضافه «被» همچنین می‌تواند با حرف اضافه «把» همراه با هم در جمله قرار بگیرد. در این ساختار حرف اضافه «被» اول و حرف اضافه «把» پس از آن در جمله قرار می‌گیرد. اما به دلیل اینکه این نوع ساختار خیلی کم در زبان چینی مورد استفاده قرار می‌گیرد، در این مقاله به آن نمی‌پردازیم.

۴-۱-۲- ویژگی‌های ساختاری جملات مجهول 被

در میان جملات مجهول «被»، پرکاربردترین ساختار به این صورت می‌باشد:

فاعل + حرف اضافه «被» + مفعول + فعل + ادامه جمله

در این پژوهش ما با قرار دادن این ساختار به‌عنوان معیار

و با استناد به کتاب گرامر کاربردی زبان چینی جدید (لیو یوه

خواه، فن ون یو، گو وی: ۲۰۰۱) به معرفی ویژگی‌های ساختاری جملات مجهول «被» در زبان چینی می‌پردازیم.

ویژگی اول: در جملات مجهول «被» در زبان چینی، فعل نمی‌تواند به تنهایی در جمله قرار بگیرد. پس از فعل باید کلماتی که نشانه تمام شدن و کامل شدن جمله است نیز اضافه شود. به همین دلیل معمولاً در این ساختار پس از فعل، کلمه کمکی «了»^۲ و یا تکمیل‌کننده‌هایی از قبیل تکمیل‌کننده نتیجه‌ای، جهت، اندازه، زمان و غیره قرار می‌گیرند. به مثال‌های زیر توجه کنید:

مثال ۱۰) 他被大家说服了

tā bèi dàjiā shuōfú le

او توسط همگی متقاعد شد.

در این مثال همان‌طور که مشاهده می‌کنید کلمه «了» در انتهای جمله قرار گرفته که این کلمه کمکی مفهوم نتیجه و به اتمام رسیدن حرکتی را بیان می‌کند. در این مثال کلمه کمکی «了» نقش کامل کردن جمله را دارد و با حذف آن جمله ناقص می‌شود.

مثال ۱۱) 钱包被小偷偷走了

qiánbāo bèi xiǎotōu tōu zǒu le

کیف پول توسط دزد دزدیده شد.

در مثال شماره ۱۱ به فعل یک تکمیل‌کننده اضافه شده تا معنای فعل کامل شود.

مثال ۱۲) 他的建议已被大家接受

tā de jiànyì yǐ bèi dàjiā jiēshòu

پیشنهاد او مورد قبول همه قرار گرفته شد.

لازم به ذکر است اگر در جمله پس از حرف اضافه «被» مفعول قرار بگیرد، و قبل از عبارت فعلی قید در جمله داشته باشیم، پس از فعل دیگر نیازی به اضافه کردن کلمات دیگری برای کامل کردن جمله نیست. بنابراین در مثال شماره ۱۲ این ساختار همراه با قید جمله کامل محسوب می‌شود.

ویژگی دوم: در ساختار جملات مجهول «被» می‌توان قیدهای دیگری را نیز اضافه کرد، اما باید به ترتیب قرار گرفتن قیدها توجه کرد. لیو یوه خواه^۳ (۲۰۰۱) عنوان کرد قید زمان، کلمات قیدی برای منفی کردن و قیدهایی که کاربرد ربطی دارند (قید ربطی) همه قبل از حرف اضافه «被» قرار می‌گیرند.

مثال ۱۳) 敌人已经被我们消灭了

^۱ منظور از فعل دوبخشی فعلی است که شامل دو نویسه باشد

^۲ bǎ

^۳ le

^۴ 刘月华

dírén yǐjīng bèi wǒmen xiāomiè le

دشمن توسط ما نابود شد.

در مثال شماره ۱۳ 已经 قید زمان می‌باشد و باید قبل از

حرف اضافه 被 قرار گیرد.

你的论文没有被他们发表 (مثال ۱۴)

nǐ de lùnwén méiyǒu bèi tāmen fābiào

مقاله شما توسط آنها منتشر نشد.

در مثال شماره ۱۴ 没有 قیدی برای منفی کردن جمله

است و باید قبل از حرف اضافه 被 قرار بگیرد.

他刚回来就被爸爸叫去了 (مثال ۱۵)

tā gāng huílái jiù bèi bàba jiào qù le

به محض اینکه برگشت، پدرش او را صدا زد.

در مثال شماره ۱۵ کلمه «就»^۱ کاربرد ربطی در جمله

دارد و به همین دلیل باید قبل از حرف اضافه «被» قرار بگیرد.

۱-۳- ساختار جملات مجهول در زبان فارسی

در زبان فارسی محققان زیادی ساختار مجهول در زبان

فارسی را مورد بررسی قرار داده و در این زمینه مطالعات

گسترده‌ای انجام داده‌اند. با مرور دیدگاه‌های این محققان، در

مجموع می‌توان گفت که زبان‌شناسان در مورد مقوله مجهول

در زبان فارسی دو دیدگاه دارند. بسیاری از زبان‌شناسان وجود

مجهول در زبان فارسی را تأیید کرده‌اند (باطنی ۱۳۴۸؛ دبیر

مقدم ۱۳۶۴؛ پاکروان ۱۳۸۱). اما تعدادی از محققان این

ساخت را در زبان فارسی انکار کرده و معتقد هستند که در زبان

فارسی مجهول وجود ندارد. این محققان در واقع آن را

ساخت‌های ناگذر (معین ۱۹۷۴) و افعال مرکب (واحدی

لنگرودی ۱۳۷۷) تلقی کرده‌اند. در این نوشتار نگارنده بر این

باور است که ساختار مجهول در زبان فارسی وجود دارد. در

ادامه با استناد به کتاب دستور زبان فارسی ۱،۲ (حسن انوری

وحسن احمدی گیوی: ۱۴۰۱) با ذکر چند مثال ساختار مجهول

در زبان فارسی را نشان می‌دهیم.

در زبان فارسی افعال، با توجه به فاعل جمله به دو دسته

تقسیم می‌شوند، افعال مجهول و افعال معلوم. به‌طور مثال در

جمله «علی او را دید»، فعل «دید» یک فعل معلوم است. و

در جمله «علی توسط او دیده شد»، فعل «دیده شد» یک فعل

مجهول است. در افعال معلوم فاعل جمله مشخص است و در

افعال مجهول فاعل مشخص نیست. هنگامی که جمله معلوم

به مجهول تبدیل می‌شود، فعل باید متعدی باشد و در این مورد

زبان چینی و فارسی ویژگی مشابهی دارند.

مثال ۱۶) او لباس را شست. ← لباس توسط او شسته شد.

در مثال شماره ۱۶ فعل «شست» اشاره به کلمه «او» دارد.

اما در مثال دوم «شسته شد» به کلمه «لباس» اشاره دارد.

در واقع پس از تبدیل جمله معلوم به مجهول، فعل نیز دارای

ساختار متفاوتی شده است. بر اساس این مثال می‌توان گفت

که افعال مجهول در زبان فارسی دارای ساختار مشخصی

هستند: صفت مفعولی + صرف فعل شدن.

در زبان فارسی افعال بر اساس ساختارشان به دو دسته

افعال مرکب و افعال ساده نیز تقسیم می‌شوند و این دو ساختار

متفاوت می‌توانند در ساخت افعال مجهول تأثیرگذار باشند. در

حالتی که فعل جمله یک فعل ساده باشد با تبدیل کردن فعل

به صفت مفعولی و اضافه کردن صرف فعل شدن، فعل مجهول

ما ساخته می‌شود، مانند مثال شماره ۱۷:

مثال ۱۷) علی شیشه را شکست. ← شیشه (توسط علی)

شکسته شد.

اما گر فعل جمله مرکب باشد ساخت فعل مجهول در این

نوع جمله کمی متفاوت از ساخت مجهول با فعل ساده خواهد

بود. ساخت فعل مجهول از فعل مرکب را می‌توان به چند دسته

زیر تقسیم کرد:

ساختار اول: صفت+ فعل کمکی «کردن»

برای تبدیل این ساختار به مجهول باید صرف فعل کمکی

«شدن» را با فعل کمکی «کردن» جابه‌جا کرد.

مثال ۱۸) علی خانه را خراب کرد ← خانه (توسط علی)

خراب شد.

مثال ۱۹) علی حوض را پُر کرد ← حوض (توسط علی)

پُر شد.

ساختار دوم: اسم+فعل کمکی

اسم+فعل کمکی «کردن»

برای تبدیل این نوع ساختار مرکب به مجهول نیز باید

صرف فعل کمکی «شدن» را با فعل کمکی «کردن» جابه‌جا

جا کرد.

مثال ۲۰) علی نامه را پست کرد ← نامه (توسط علی)

پست شد.

اسم+فعل کمکی «زدن»

همان‌طور که در مثال پایین مشاهده می‌کنید «آتش» اسم است و «زد» فعل کمکی. برای تبدیل این فعل به فعل مرکب در ابتدا باید فعل مرکب را به صفت مفعولی تبدیل کنیم و سپس صرف فعل شدن را به این ترکیب اضافه کنیم.

مثال (۲۱) علی هیزم را آتش زد ← هیزم (توسط علی) آتش زده شد.

اسم + فعل کمکی «دادن»

در مثال پایین «تحویل» یک اسم است و «داد» فعل کمکی آن است. برای تبدیل به کلمه مجهول ابتدا باید فعل مرکب «تحویل دادن» را به صفت مفعولی تبدیل کنیم و سپس صرف فعل «شدن» را به آن اضافه کنیم.

مثال (۲۲) او بسته را تحویل داد ← بسته (توسط او) تحویل داده شد.

اسم + فعل کمکی «گرفتن»

در این مثال «تحویل» یک اسم است و «گرفت» فعل کمکی. درست همانند ترکیب قبلی، در این ساختار نیز فعل مرکب را به صفت مفعولی تبدیل می‌کنیم و صرف فعل گرفتن را به آن اضافه می‌کنیم.

مثال (۲۳) علی نامه را تحویل گرفت ← نامه (توسط علی) تحویل گرفته شد.

اسم + فعل کمکی «کشیدن»

در مثال زیر همان‌طور که مشاهده می‌کنید «آب» اسم است و «کشید» فعل کمکی. برای تبدیل به فعل مجهول ابتدا فعل مرکب را به صفت مفعولی تبدیل کرده و سپس صرف فعل «شدن» را به آن اضافه می‌کنیم.

مثال (۲۴) مریم لباس‌ها را آب کشید ← لباس‌ها توسط مریم آب کشیده شدند.

در زبان فارسی برای بیان جملات مجهول افعال مرکب، به غیر از اینکه می‌توان با استفاده از افعال کمکی جملات را مجهول کرد، همچنین می‌توان از روش‌های دیگری همچون اضافه کردن کلمه «مورد» به ابتدای فعل استفاده کرد (او مورد حمله قرار گرفت). با اینکه این نوع جملات ساختار مجهول ندارند اما می‌توانند کاربرد مجهول داشته باشند.

نوع دیگری از مجهول در زبان فارسی وجود دارد که چه فاعل اول شخص باشد و یا سوم شخص، در هر صورت فعل هیچ تغییری نخواهد کرد.

مثال (۲۵) از رئیس جمهور برای بازدید از کارخانه دعوت شد.

مثال (۲۶) از آنها برای بازدید از کارخانه دعوت شد.

مثال (۲۷) از من برای بازدید از کارخانه دعوت شد.

همان‌طور که مشاهده می‌کنید در سه مثال فوق فاعل جمله متفاوت است اما فعل تغییری نداشته و در همه جملات «دعوت شد» است. لازم به ذکر است که فعل «داشتن» و یا ترکیبات مرکب آن، ساختار مجهول ندارد. به مثال زیر توجه کنید:

مثال (۲۸) علی خانه بزرگی دارد ← خانه بزرگی توسط علی داشته شد. (جمله اشتباه)

۴-۲- تفاوت‌ها و شباهت‌های جملات مجهول «被»

« زبان چینی و جملات مجهول در زبان فارسی

۴-۲-۱- «توسط» در جملات مجهول فارسی و

حرف اضافه «被» در جملات مجهول چینی

در زبان فارسی همانند زبان چینی می‌توان در جملات مجهول فاعل جمله معلوم جمله را نیز عنوان کرد، که در این ساختار از کلمه «توسط» برای کامل شدن جمله استفاده می‌کنیم. می‌توان گفت این ساختار همانند ساختار جملات مجهول نشانه‌دار «被» است، اما با این حال تفاوت‌هایی نیز دارند.

مثال (۲۹) علی او را به صرف غذا دعوت کرد.
阿里请他去吃饭了 ←

مثال (۳۰) او به صرف غذا دعوت شد.
他被请去吃饭了 ←

مثال (۳۱) او توسط علی به صرف غذا دعوت شد.
他被阿里请去吃饭了 ←

در میان این سه جمله، مثال شماره ۲۹ معلوم است، «علی» فاعل و «او» مفعول جمله است. در مثال شماره ۳۰ در ساختار مجهول فارسی کلمه «توسط» مشاهده نمی‌شود. در جمله چینی با وجود اینکه کلمه «علی» مشاهده نمی‌شود، اما کماکان حرف اضافه «被» در جمله استفاده شده است. با توجه به این مثال‌ها می‌توان گفت حرف اضافه «被» در زبان چینی در واقع کاربرد تغییر جمله به جمله مجهول را دارد و اگر «被» حذف شود، جمله مجهول ما ناقص خواهد بود. پس می‌توان گفت یکی از تفاوت‌های کلمه «توسط» و حرف اضافه «被» این است که کلمه «توسط» هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که می‌خواهیم کلمه «علی» را در جمله مجهول قرار دهیم، و در صورت اضافه نکردن کلمه «توسط» و «علی»، جمله ما کماکان مجهول است. در واقع برخلاف «被»

زبان چینی که جزئی از ساختار جمله است، کلمه «توسط» در صورت حذف شدن، فقط کلمه جمله را حذف می‌کند و جمله مجهول ناقص نمی‌شود. به همین دلیل است که در زبان فارسی جملات مجهول را به‌طور کل جملات مجهول می‌نامیم و در زبان چینی این نوع جملات مجهول را جملات مجهول «被» می‌نامیم. چرا که در این نوع جملات مجهول، حرف اضافه «被» جزئی از ساختار جمله مجهول است و بدون آن، جمله مجهول ساخته نخواهد شد.

۴-۲-۲- ساختار جملات مجهول «被» در زبان

چینی و جملات مجهول در زبان فارسی

ساختار جملات مجهول «被» در زبان چینی و جملات مجهول در زبان فارسی تفاوت‌هایی نیز دارند. همان‌طور که در بالا نیز اشاره شد، ساختار جملات مجهول «被» در زبان چینی را می‌توان به ۵ دسته تقسیم کرد. در دسته اول که چین ساختاری دارد: فاعل + «被» + مفعول + فعل + ادامه جمله، مفعول در جمله پدیدار شده است و به دلیل اینکه فعل جمله مجهول نمی‌تواند یک فعل ساده باشد، به همین دلیل در انتهای جمله باید کلمات دیگری به جمله اضافه شود. به مثال زیر توجه کنید:

مثال ۳۲) 钱包被小偷偷走了 (qiánbāo)
(bèi xiǎotōu tōu zǒu le

در مثال شماره ۳۲ مشاهده می‌کنید کلمه «钱包» فاعل جمله است و کلمه «小偷» که پس از حرف اضافه «被» قرار گرفته مفعول است. به دلیل اینکه ما مفعول را در جمله آورده‌ایم بنابراین حرف اضافه «被» هم باید جزو جمله باشد. در این جمله «偷» فعل کلمه است و کلمه «走» تکمیل‌کننده‌ای که نتیجه فعل را مشخص می‌کند است، و «了» که در پایان جمله قرار گرفته به معنای حرکتی است که انجام شده. همین جمله در زبان فارسی این‌گونه بیان می‌شود:

کیف پول توسط دزد دزدیده شد.

در این جمله درست همانند زبان چینی «کیف پول» فاعل و «کلمه دزد» مفعول جمله است. کلمه «توسط» حرف اضافه مجهول و «دزدیده شد» نیز فعل می‌باشد. اما تفاوتی که با زبان چینی دارد این است که پس از فعل ما به کلمه‌ای برای تکمیل کردن جمله احتیاجی نداریم، و خود فعل مفهوم نتیجه و انجام شدن کار را به تنهایی در جمله نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان گفت که ساختار این نوع جمله در زبان فارسی به این صورت است: فاعل + توسط + مفعول + فعل.

نوع دوم ساختار مجهول «被» در زبان چینی به این صورت می‌باشد: فاعل + «被» + فعل + ادامه جمله.

تفاوت این نوع ساختار با نوع اول در حذف مفعول در جمله است. به مثال زیر توجه کنید:

مثال ۳۳) 钱包被偷走了 (qiánbāo bèi)
(tōu zǒu le

همان‌طور که در مثال شماره ۳۳ مشاهده می‌شود، تنها تفاوتی که با مثال شماره ۳۲ دارد این است که فقط کلمه «偷» حذف شده است. ساختار این جمله در زبان فارسی کمی متفاوت است. این جمله در زبان فارسی این‌گونه بیان می‌شود: کیف پول دزدیده شد. در مثال ۳۳ همانند جمله چینی کلمه «دزد» که مفعول جمله بود حذف شده است، اما برخلاف جمله چینی کلمه «توسط» نیز همراه با کلمه مفعول حذف شده است. پس می‌توان گفت ساختار دوم زبان چینی در زبان فارسی این‌گونه تشکیل می‌شود: فاعل + فعل

در زبان چینی همان‌طور که بالاتر اشاره کردیم سه نوع ساختار ثابت «被...给»، «被...所» و «把...被» وجود دارد. اما مشابه این ساختارها برخلاف دو ساختار قبل در زبان فارسی وجود ندارد، به همین دلیل زبان‌آموزان ایرانی برای یادگیری این نوع جملات مجهول با سختی‌هایی مواجه می‌شوند.

با توجه به توضیحات بالا و پس از مقایسه ساختارهای مجهول می‌توان به این نتیجه رسید که بیشترین تفاوتی که جملات مجهول «被» در زبان چینی با زبان فارسی دارد در کلمه «توسط» در زبان فارسی است. در واقع کاربرد کلمه «توسط» در زبان فارسی فقط برای آوردن مفعول در جمله است و برخلاف حرف اضافه «被» در جملات مجهول در زبان چینی در صورت حذف مفعول نیازی به کلمه «توسط» در جمله نیست. تفاوت دیگری که وجود دارد در سه ساختار ثابت جملات «被» (که در بالا اشاره شد) در زبان چینی می‌باشد که این ساختار ثابت در زبان فارسی وجود ندارد.

۴-۳- خطاهای زبان‌آموزان ایرانی در استفاده از جملات مجهول «被» در زبان چینی

در جملات مجهول «被» در زبان چینی، بخش گزاره، قید، تکمیل‌کننده و همچنین ساختارهای ثابت مربوط به جملات مجهول «被» ویژگی‌هایی در جمله دارند. در صورتی که زبان‌آموزان با این ویژگی‌ها آشنایی نداشته باشند در استفاده از جملات مجهول «被» به مشکل بر خواهند خورد. بر اساس این ویژگی‌ها در این پژوهش نگارنده انواع

خطاهای جملات مجهول «被» زبان آموزان ایرانی را به هفت نوع تقسیم می‌کند.

۴-۳-۱- خطاهای جملات مجهول «被» مربوط به

گزاره جمله

در این بخش برخی از ویژگی‌هایی که قسمت گزاره جملات مجهول دارد باعث شده زبان آموزان به دلیل نداشتن شناخت کافی از این ویژگی‌ها پاسخ‌های اشتباه بدهند. لیویوه خوا (۲۰۰۱) در کتاب *گرامر کاربردی زبان چینی جدید* به این موضوع اشاره کرد که در زبان چینی بعضی از افعال نمی‌توانند فعل بخش گزاره جملات مجهول «被» باشند. برخی از این افعال عبارتند از: «买»^۱، «起»^۲، «得»^۳، «属于»^۴، «像»^۵، «当»^۶، «在»^۷، «有»^۸، «是»^۹ و غیره. به مثال زیر توجه کنید:

مثال (۳۴) 报纸买来了 (bào zhǐ mǎi lái le)
(le)

این جمله را زبان آموزان ایرانی به اشتباه این گونه نوشته‌اند:
报纸被买来了

در این جمله به دلیل اینکه فعل «买» جزو افعالی است که نمی‌تواند در گزاره جملات مجهول «被» بیاید، به همین دلیل این جمله در صورت اضافه کردن کلمه اضافه «被» اشتباه است.

لیویوه خوا همچنین عنوان کرد که در جملات مجهول «被» پس از فعل می‌توان مفعول را قرار داد، اما در صورت اضافه کردن مفعول به جمله، قبل از مجهول باید تکمیل‌کننده‌ای برای فعل نیز به جمله اضافه کرد. به مثال زیر توجه کنید:

مثال (۳۵) 那本书被送给别人了 (nà běn shū bèi sòng gěi biérén le)

این جمله را زبان آموزان ایرانی به اشتباه این گونه نوشته‌اند:
那本书被别人送给了

همان‌طور که مشاهده می‌شود در این جمله «别人» مفعول جمله می‌باشد. بنابراین با آوردن مفعول در جمله قبل از آن کلمه «给» را به‌عنوان تکمیل‌کننده برای فعل «送» اضافه می‌کنیم. خیلی واضح است که زبان آموزان ایرانی در ترتیب قرار گرفتن کلمات در جمله اشتباه کردند.

خطای دیگری که توسط زبان آموزان ایرانی رخ داده مربوط به کلمه کمکی «了» در جملات مجهول «被» است. همان‌طور که بالاتر نیز گفته شد در ساختار جملات مجهول «被» برای تکمیل شدن جمله در انتهای آن کلمه کمکی «了» قرار می‌گیرد. اما در صورتی که جمله دارای قید باشد می‌توان کلمه کمکی «了» را حذف کرد. در یکی از سؤالات پرسش‌نامه از زبان آموز خواسته شد از بین گزینه‌ها، ترجمه درست را برای جمله فارسی انتخاب کند. به مثال توجه کنید:
مثال (۳۶) او به صرف غذا دعوت شد.

پاسخ درست این جمله به این صورت می‌باشد:
他被请去吃饭了
(tā bèi qǐng qù chī fàn le)

بسیاری از زبان آموزان جمله «他被请去吃饭» را به‌عنوان گزینه صحیح انتخاب کردند و کلمه کمکی «了» را حذف کردند که باعث خطا در جمله شده است.

نوع دیگری از خطا که زبان آموزان مرتکب شدند در استفاده از ساختار «被» + فعل + «过» می‌باشد. این ساختار برای بیان مسئله‌ای که در گذشته تجربه شده یا اتفاقی که در گذشته افتاده استفاده می‌شود. به مثال زیر توجه کنید:

مثال (۳۷)

从小到大他从来没被别人批评过
(cóng xiǎo dào dà tā cóng lái méi bèi biérén pī píng guò)

او از کودکی تا هنگامی که بزرگ شد، هیچ وقت مورد انتقاد دیگران قرار نگرفت.

^۱ mǎi

^۲ qǐ

^۳ děi

^۴ shǔ yú

^۵ xiàng

^۶ dāng

^۷ zài

^۸ yǒu

^۹ shì

در این نوع ساختار زبان آموزان بیشترین خطایی که مرتکب شدند در ترتیب قرار گرفتن کلمات در جمله بود. به طور مثال در این ترکیب که جمله منفی است، کلمه «没有» که جمله را منفی می‌کند باید قبل از حرف اضافه «被» قرار گیرد. اما زبان آموز به اشتباه جمله‌ای را انتخاب کرده که کلمه «没有» بعد از «被» قرار گرفته است.

۴-۳-۲- خطاهای جملات مجهول «被» مربوط به

قید در جمله

در جملات مجهول «被» در زبان چینی برای منفی کردن جمله از کلمه قیدی «没» و یا «没有» می‌توان استفاده کرد. اما باید در نظر داشت که جایگاه این کلمات برای منفی کردن جمله، قبل از حرف اضافه «被» می‌باشد. اما در زبان فارسی برای منفی کردن جمله در واقع با آوردن حرف «ن» در ابتدای فعل، فعل را منفی و به موازات آن جمله منفی می‌شود. همین تفاوت باعث می‌شود زبان آموزان برای انتخاب جایگاه کلمه «没» و یا «没有» تحت تأثیر زبان فارسی آن را قبل از «被» قرار ندهند.

سؤالی که در پرسش‌نامه طرح شده ترجمه جمله «دوچرخه توسط او رانده نشد» می‌باشد. ترجمه صحیح این جمله به چینی به این صورت است:

自行车没有被他骑走

(zìxíngchē méiyǒu bèi tā qí zǒu)

اما زبان آموزان به اشتباه گزینه‌هایی را انتخاب کردند که کلمه «没有» قبل از «被» قرار نگرفته است. همچنین برخی زبان آموزان نیز به انتهای جمله کلمه کمکی «了» را اضافه کرده بودند. اما نکته‌ای که باید به آن توجه کرد این است که در جملاتی که منفی شده دیگر نیازی به اضافه کردن کلمه کمکی «了» نیست. نکته دیگر این است که در جملات مجهول «被» باید آن را قبل از حرف اضافه «被» قرار داد، و در صورت وجود فعل کمکی، در انتهای جمله و پس از فعل دیگر نمی‌توان تکمیل کننده‌ای به جمله اضافه کرد. جمله پرسش‌نامه به این شرح می‌باشد:

那个足球队可能被我们打得败
nàge zúqiú duì kěnéng bèi wǒmen dǎ

(dé bài)

همان طور که مشخص است این جمله اشتباه است. در این جمله قبل از حرف اضافه «被»، فعل کمکی «可能» قرار

گرفته، بنابراین استفاده از تکمیل کننده «打得败» در انتهای جمله اشتباه است.

۴-۳-۳- خطاهای جملات مجهول «被» مربوط به

تکمیل کننده در جمله

در زبان فارسی برخلاف زبان چینی تکمیل کننده به این صورت که در زبان چینی استفاده می‌شود وجود ندارد. به همین دلیل زبان آموزان در یادگیری آن با مشکلاتی مواجه می‌شوند. همان طور که در بالاتر اشاره کردیم، کلمه کمکی «了» برای کامل کردن جمله استفاده می‌شود. در زبان چینی به غیر از استفاده از کلمه کمکی «了» همچنین می‌توان تکمیل کننده را نیز به فعل اضافه کرد. یک نوع تکمیل کننده‌ای را که در اینجا مثال خواهیم زد تکمیل کننده نتیجه‌ای می‌باشد که نتیجه فعل را در جمله بیان می‌کند. به سؤال پرسش‌نامه دقت کنید:

مثال ۳۸) لباس توسط آفتاب خشک شد

این سؤال در پرسش‌نامه در قالب ترجمه عنوان شده و زبان آموز باید ترجمه چینی مناسب را انتخاب کند. ترجمه درست این جمله به این صورت می‌باشد:

yīfu bèi tàiyáng shài 衣服被太阳晒干了
(gān le)

همان طور که مشاهده می‌شود در این جمله «晒» فعل جمله و «干» تکمیل کننده آن می‌باشد. به این معنا که با تابش آفتاب خشک شد. اما این ساختار با زبان فارسی کاملاً متفاوت است و زبان آموزان به اشتباه جمله‌ای را به عنوان ترجمه صحیح انتخاب کردند که فقط کلمه خشک «干» را در جمله داشت و به اشتباه آن را فعل اصلی در نظر گرفتند و فعل اصلی که «晒» است را حذف کردند.

۴-۳-۴- خطاهای جملات مجهول «被» مرتبط با

نهاد جمله

نکته‌ای که در بخش نهاد جملات مجهول «被» وجود دارد این است که نهاد نمی‌تواند یک کلمه یا عبارت اسمی نامعین باشد. سؤالی که در پرسش‌نامه مطرح شد درست یا غلط بودن این جمله است:

مثال ۳۹) 三本书被我送人了 (جمله اشتباه)

(sān běn shū bèi wǒ sòng rén le)

همان طور که مشاهده می‌شود این جمله اشتباه است، زیرا نهاد جمله که «三本书» می‌باشد یک عبارت اسمی نامعین است و مشخص نیست که گوینده از کدام سه کتاب صحبت می‌کند. باید این جمله را این گونه تغییر داد:

那本书被我送人了

(nà běn shū bèi wǒ sòng rén le)

درواقع با جابه‌جایی کلمه «三本书» با «那本书»
فاعل جمله را از یک فاعل نامعین به فاعل معین تبدیل کردیم.

۴-۳-۵- خطاهای جملات مجهول «被» مرتبط با

سه ساختار ثابت

در زبان چینی به غیر از ساختارهایی که در بالا ذکر شد، سه ساختار ثابت برای جملات مجهول «被» نیز وجود دارد. این نوع ساختار معمولاً برای زبان‌آموزان ایرانی به دلیل تفاوتی که با زبان فارسی دارد کمی غیر قابل درک است. لازم به ذکر است به دلیل اینکه ساختار «把...被» در زبان چینی کاربردی نیست، به همین دلیل در پرسش‌نامه تنها دو ساختار ثابت دیگر مورد بررسی قرار گرفته است.

مثال (۴۰) 我的钱包被他给骗了

(wǒ de qiánbāo bèi tā gěi piàn le)

کیف پول من توسط او دزدیده شد.

مثال (۴۱) 他的话说得多深啊，我深深地

被他的话所感动

(tā de huà shuō de duō shēn a, wǒ shēn shēn de bèi tā de huà suǒ gǎndòng)

چقدر صحبت‌های او عمیق است، من عمیقاً تحت تأثیر حرف‌های او قرار گرفتم.

در ساختار اول کلمه «给» معنایی ندارد و می‌توان آن را از جمله حذف کرد. اما با آوردن این کلمه در ساختار جمله بار محاوره‌ای بیشتری به خود می‌گیرد. در سؤالی که در پرسش‌نامه آمده زبان‌آموزان یا حرف اضافه «被» را به اشتباه حذف کردند و یا اینکه کلمه «给» را در جایگاه اشتباه قرار دادند.

در ساختار دوم پس از کلمه «所» معمولاً باید فعل دو بخشی (فعلی که شامل دو نویسه باشد) قرار بگیرد، اما در این میان استثنائاتی برای این دسته از افعال وجود دارند و فقط برخی از افعال دو بخشی می‌توانند در این ساختار قرار بگیرند. در این ساختار پس از فعل نیازی به اضافه کردن کلمات دیگری نیست اما حتماً پس از حرف اضافه «被» مفعول جمله قرار می‌گیرد.

اشتباهات رایجی که زبان‌آموزان ایرانی در این ساختار دارند بیشتر مربوط به اضافه کردن کلمه «了» در انتهای جمله است، در حالی که در این جمله نیازی به این کلمه کمکی نداریم.

۴-۳-۶- خطاهای جملات مجهول «被» مرتبط با

حذف یا اضافه کردن کلمه «被»

در ساختار جملات مجهول «被» گاهی اوقات اگر کلمه «被» حذف شود باعث می‌شود جمله معنای مبهمی پیدا کند. به‌عنوان مثال در جملاتی اگر فاعل جمله مجهول انسان باشد در این صورت نیاز هست از حرف اضافه «被» استفاده شود. در غیر این صورت جمله از حالت مجهول خارج می‌شود. همچنین اگر جمله ما منفی باشد، در اینجا باز نیاز است حرف اضافه «被» در جمله آورده شود. در بعضی از موارد نیز حذف «被» باعث به‌هم‌ریخته شدن ساختار می‌شود که در این صورت نیز نیاز است حرف اضافه «被» آورده شود. اما در ساختار بعضی جملات به‌هیچ‌وجه نیاز نیست که حرف اضافه «被» در جمله آورده شود. به مثال‌های زیر توجه کنید:

مثال (۴۲) 他被打了一顿

(tā bèi dǎ le yī dùn)

او مورد ضرب و شتم قرار گرفت.

مثال (۴۳) 他打了一顿

(tā dǎ le yī dùn)

او کتک زد.

مثال شماره ۴۲ یک جمله مجهول است، اما همان‌طور که مشاهده می‌کنید در مثال شماره ۴۳ با حذف حرف اضافه «被»، به جمله معلوم تبدیل شده است.

مثال (۴۴) 他的自行车被偷走了

(zìxíngchē bèi tōu zǒu le)

همان‌طور که مشاهده می‌کنید مثال شماره ۴۴ یک جمله با بار منفی است، به همین دلیل در این جمله حتماً به حرف اضافه «被» در جمله نیاز است.

مثال (۴۵) 他一直被领导信任

(bèi lǐngdǎo xìnrèn)

او همیشه مورد اعتماد رئیس بود.

در مثال ۴۵ با حذف حرف اضافه «被» ساختار کل جمله به هم می‌ریزد و جمله کاملاً بی‌معنی می‌شود، به همین خاطر اضافه کردن «被» در این ساختار مورد نیاز است.

مثال (۴۶) 任务完成了

(le)

در مثال ۴۶ زبان‌آموز می‌بایست برای جمله «ماموریت انجام شد» ترجمه مناسبی انتخاب کند. به دلیل اینکه این جمله در زبان فارسی می‌تواند جزو جملات مجهول قرار بگیرد،

زبان آموز به اشتباه حرف اضافه «被» را در ترجمه جمله وارد کرد. این جمله در زبان چینی مجهول است اما در دسته

ساختارهایی قرار می‌گیرد که نمی‌تواند مجهول نشانه‌دار باشد. بنابراین در این جمله نباید «被» اضافه شود.

جدول ۲. خطاهای زبان آموزان ایرانی در استفاده از جملات مجهول «被»

درصد خطا	تعداد خطا	روش خطاهای زبان آموزان	نوع خطاهای زبان آموزان
۳۱٫۵ درصد	۶	۱. استفاده نادرست ۲. از قلم انداختن ۳. ترتیب اشتباه کلمات در جمله ۴. اجتناب کردن از استفاده کلمه در جمله	خطاهای جملات مجهول «被» «مربوط به گزاره جمله
۱۵٫۷ درصد	۳	۱. استفاده نادرست ۲. ترتیب اشتباه کلمات در جمله و اضافه کردن کلمه	خطاهای جملات مجهول «被» «مربوط به قید در جمله
۱۰٫۵ درصد	۲	۱. از قلم انداختن	خطاهای جملات مجهول «被» «مربوط به تکمیل‌کننده در جمله
۵٫۲ درصد	۱	۱. استفاده نادرست	خطاهای جملات مجهول «被» «مرتبط با نهاد جمله
۱۰٫۵ درصد	۲	۱. ترتیب اشتباه کلمات در جمله ۲. از قلم انداختن ۳. اضافه کردن کلمه	خطاهای جملات مجهول «被» «مرتبط با سه ساختار ثابت
۱۵٫۷ درصد	۳	۱. اجتناب از استفاده از کلمه ۲. از قلم انداختن	خطاهای جملات مجهول «被» «مرتبط با اضافه کردن کلمه «被»
۱۰٫۵ درصد	۲	۱. استفاده نادرست	اضافه اشتباه «被» به جمله

۴-۴- بررسی علل خطا

تحقیق در مورد خطاهای مرتکب شده توسط زبان آموزان یکی از محتوای بسیار مهم در آموزش زبان چینی به عنوان یک زبان خارجی است. لو جین مینگ (۱۹۹۹) چهار گام را در مطالعه آموزش زبان چینی پیشنهاد کرد، که در این میان دومین گام «تقویت مطالعه تطبیقی زبان چینی و زبان‌های خارجی و تجزیه و تحلیل خطاهای زبان آموزان خارجی در یادگیری زبان چینی، به منظور اینکه آموزش زبان چینی به عنوان یک زبان خارجی تا حد امکان هدفمند باشد» می‌باشد. دلایل مختلف و پیچیده‌ای برای وقوع این خطاها وجود دارد و بررسی علت خطاها یکی از مراحل مهم در تحلیل خطا می‌باشد که در زیر به اختصار به بررسی خطاهای جملات مجهول «被» در زبان چینی توسط زبان آموزان ایرانی می‌پردازیم.

۴-۴-۱- انتقال اشتباه از زبان مادری

در مسیر یادگیری زبان مقصد، زبان مادری ناگزیر در یادگیری زبان مقصد تأثیر خواهد داشت. اگر زبان مقصد به زبان مادری نزدیک و مشابه باشد، درک مطالب در زبان مقصد برای زبان آموز آسان‌تر خواهد بود. به‌طور مثال زبان فارسی زبانی است که افعال آن تغییرات صرفی دارد، برای زبان آموزان ایرانی که زبان مادری آنها فارسی است در قواعد دستوری زبان مقصد که تغییرات صرفی داشته باشد آسان‌تر است. اما گاهی بین زبان مقصد و زبان مادری تفاوت‌هایی وجود دارد که باعث می‌شود برخی از خطاها ناشی از تأثیر زبان مادری باشد که آن را انتقال اشتباه از زبان مادری می‌نامیم. به مثال زیر توجه کنید: (مثال ۴۷) دوچرخه توسط او رانده نشد.

自行车被他没有骑走 (جمله اشتباه)

می‌توانند بعد از افعال استفاده شوند. یکی از چالش‌های زبان‌آموزان ایرانی یادگیری این ساختار است و به دلیل اینکه در زبان فارسی چنین ساختاری وجود ندارد درک آن را به مراتب سخت‌تر می‌کند.

۴-۴-۳- استفاده از راهکارهای اجتنابی

اجتناب به معنای استفاده نکردن از کلمه یا ساختاری است که باید استفاده شود. زبان‌آموز معمولاً وقتی از نکته دستوری یا کلمه‌ای در زبان دوم مطمئن نیست و نگران اشتباه کردن است، راهبردهای اجتنابی را اتخاذ می‌کند. به مثال زیر توجه کنید:

مثال ۵۱) 他的自行车被偷走了
他的自行车偷走了 (جمله اشتباه)

دوچرخه او دزدیده شد.

مثال ۵۲) 他一直被领导信任
他一直领导信任 (جمله اشتباه)

او همیشه مورد اعتماد رئیس بوده است.

همان‌طور که در این دو مثال مشاهده می‌کنید زبان‌آموز به اشتباه حرف اضافه «被» را از جملات حذف کرده است. در مثال ۵۱ به دلیل اینکه جمله بار معنایی منفی دارد، وجود «被» در جمله الزامی است. و در مثال ۵۲ نیز به دلیل اینکه ساختار جمله معنای خود را از دست می‌دهد «被» را نمی‌توان حذف کرد. این موارد همه از پیچیدگی دستور و استثنائاتی است که در زبان چینی وجود دارد و به همین دلیل درک آن را برای زبان‌آموزان ایرانی سخت کرده است.

۵- نتیجه‌گیری

«جملات مجهول» از ساختارهای مهم پرکاربرد در زبان‌های چینی و فارسی و یکی از محتواهای مهم آموزشی در آموزش زبان چینی هستند. در این پژوهش ابتدا مقایسه دقیقی از ساختار جملات مجهول در زبان چینی و زبان فارسی ارائه گردیده و سپس به تفاوت‌ها و شباهت‌های این دو ساختار در دو زبان پرداخته شده است. در این پژوهش از میان اقسام ساختاری جملات مجهول، فقط جملات مجهول «被» مورد بررسی قرار گرفته شد. به این دلیل که جملات مجهول در زبان چینی دارای ساختارهای متنوع هستند، اما ساختار جملات مجهول «被» بسیار پرکاربردتر از ساختارهای دیگر است و دانشجویان خارجی در مسیر یادگیری زبان چینی در این همان سطوح ابتدایی با این ساختار مواجه می‌شوند. در این پژوهش ابتدا خطاهای زبان‌آموزان از طریق پرسش‌نامه

همان‌طور که مشاهده می‌کنید خطای زبان‌آموز در این جمله این است که کلمه برای منفی کردن جمله را قبل از «被» قرار نداده است. پس از مقایسه این جمله با جمله فارسی می‌توان پی برد که دلیل خطای زبان‌آموز به دلیل اثر زبان مادری است. همان‌طور که مشاهده می‌کنید در مثال فارسی برای منفی کردن جمله حرف «ن» قبل از فعل قرار گرفته، و همین باعث شده که زبان‌آموز نیز در جمله زبان چینی کلمه «没有» برای منفی کردن جمله را قبل از فعل قرار دهد.

۴-۴-۲- پیچیدگی دستور زبان چینی

پیچیدگی دستور زبان چینی نیز تأثیر زیادی بر خطاهای زبان‌آموزان دارد. اگرچه گرامر زبان چینی ساده به نظر می‌رسد اما در واقع حاوی محتوای بسیار پیچیده است و اگر بر این مطالب به خوبی تسلط نداشته باشند به راحتی خطا رخ می‌دهد. به مثال‌های زیر توجه کنید:

مثال ۴۸) 我的钱包被他给骗了
我的钱包被他骗给了 (جمله اشتباه)

کیف پول من توسط او دزدیده شد.

مثال ۴۹) 我没有被警察罚款
我不被警察罚款 (جمله اشتباه)

من توسط پلیس جریمه نشدم.

مثال ۵۰) 衣服被太阳晒干了
衣服被太阳干了 (جمله اشتباه)

لباس‌ها توسط آفتاب خشک شدند.

همان‌طور که در مثال ۴۸ مشاهده می‌کنید دلیل خطای زبان‌آموز پیچیدگی این نوع ساختار جملات مجهول «被» در زبان چینی می‌باشد و جایگاه کلمات در این ساختار هنوز برای زبان‌آموز به خوبی جا نیفتاده است. در مثال ۴۹ زبان‌آموز جمله را به اشتباه با کلمه «不» منفی کرده در حالی که در جملات مجهول «被» در زبان چینی کلمه «没» برای منفی کردن مورد استفاده قرار می‌گیرد. در زبان چینی این دو نوع کلمه قیدی برای منفی کردن جمله، اغلب دانشجویان را دچار سردگمی می‌کند و در اغلب موارد نمی‌توانند تشخیص دهند که از کدام کلمه برای منفی کردن جمله استفاده کنند. در مثال ۵۰ خطای زبان‌آموز در استفاده از تکمیل‌کننده است. در زبان چینی یکی از متداول‌ترین ساختارها برای فعل «فعل + تکمیل‌کننده» می‌باشد، و تکمیل‌کننده عمده‌تاً نتیجه یک عمل یا حالت آن را بیان می‌کند. علاوه بر تکمیل‌کننده‌های نتیجه‌ای، تکمیل‌کننده‌های حرکتی نیز

Moyne, J.A. (1974). The So-Called Passive in Persian. *Foundation of Language* 12 (2): 249-267

Poorebrahim, F. Shadman, N. (2022). Effect of bilingualism and gender on Iranian EFL learners' listening comprehension and listening strategy use. *Journal of Foreign Language research*. 12(2), 74-91. (in Persian)

Peyvandi, A. Goudarzpouaragh, A. (2022). Investigating the Relationship between Age and Speaking Strategies of Adults in German Language Learning (elementary level). *Journal of Foreign Language research*. 12(2), 92-110. (in Persian)

Pakravan, H. (2002). Special Observation toward passive in Persian language. *Journal of Social Sciences and Humanities*, Shiraz University. 18(1), 35-52. (in Persian)

Rezai, V. (2010). Passive constructions in Persian: a new perspective. *Research in Linguistics*. 2(2), 19-34. (in Persian)

Vahedi Langaroudi, M. (1988). Present indefinite constructions with "shodan" in Persian Language. *Journal of Teaching Human Sciences* 7, (75-101) (in Persian)

贲成程 (2019) 现代汉语带宾被字句分类考察, *文教资料*, 第10期 25-26, 81, 共3页

劲松 (2004) 被字句的偏误和规范, *汉语学习*, 北京2004年第1期。

齐沪扬 (2007). 现代汉语, 北京, 商务印书馆。

洪心衡 (1956). 汉语语法问题研究, 上海, 新知识出版社。

邢福义 (1993). 现代汉语, 北京, 高等教育出版社。

刘月华、潘文、故韡 (2001). 实用现代汉语语法. (增订本). 北京. 商务印书馆。

陆俭明 (1999). 关于开展对外汉语教学基础研究之管见. *语言文字应用*. 第4期。

程美珍、李珠 (1997). 汉语病句辨析九百例. 华语教学出版社。

جمع‌آوری شده و پس از دسته‌بندی خطاها، به تحلیل دلایل احتمالی بروز آنها پرداخته شده است. پرسش‌نامه‌ای که در این تحقیق استفاده شده شامل سه دسته سؤال می‌باشد و این سؤالات بر اساس ویژگی‌های مهم جملات مجهول «被» زبان چینی طراحی شده است. در این تحقیق افرادی که مورد مطالعه قرار گرفتند زبان‌آموزان ایرانی در حال تحصیل در چین هستند که این زبان‌آموزان به دو سطح متوسط و پیشرفته تقسیم شده‌اند. مدت زمان یادگیری زبان سطح متوسط ۲ الی ۴ سال و سطح پیشرفته بیش از ۴ سال می‌باشد. در مجموع زبان‌آموزانی که در این تحقیق شرکت کردند ۳۰ نفر بودند. از طریق تجزیه و تحلیل دقیق مشخص شد که وقوع این خطاها عمدتاً به سه دلیل می‌باشد. دلیل اول «انتقال اشتباه از زبان مادری» است که زبان‌آموزان در فرآیند یادگیری دچار خطاهایی می‌شوند که ناشی از تأثیر زبان مادری است. دلیل دوم «پیچیدگی دستور زبان چینی» است که منجر به درک ضعیف و خطا در استفاده می‌شود. و دلیل سوم «استفاده از راهبردهای اجتنابی» است و زمانی رخ می‌دهد که زبان‌آموز نکته دستوری را به خوبی درک نکرده و به دلیل ترس از اشتباه راهبرد اجتنابی را اتخاذ می‌کند.

منابع

Anvari, H. (2022). Persian Grammar 1. Tehran. Fatemi Publication. (in Persian)

Anvari, H. (2022). Persian Grammar 2. Tehran. Fatemi Publication. (in Persian)

Batani, M. (1969). Description of the grammatical structure of the Persian language based on a general theory of language. Amir Kabir Publishing House. (in Persian)

Dabirmoghaddam, M. (1989). Causative constructions in Persian. *Iranian Journal of Linguistic*. 5(1), 13-75. (in Persian)

Dabirmoghaddam, M. (1985). Passive in Persian. *Iranian Journal of Linguistic*. 2 (1), 31-46. (in Persian)

Khayampour, A. (1973). Persian Grammar. Tabriz. Tehran Bookstore publication. (in Persian)

Moradi, F. Mafakherian, F. (2022). The errors of Persian language learners in using Japanese final particles "ne", "yo" and "yone". *Journal of Foreign Language research*. 12(4), 580-595. (in Persian)

朱虹 (2008) 韩国学生汉语学习中的“把”字句，“被”字句偏误研究，黑龙江大学硕士学位论文。

黄伯荣、廖序东 (1999). 现代汉语. 北京. 高等教育出版社。

吕叔湘 (2010). 现代汉语八百词. 北京. 商务印书馆。

吕文华 (1994). 对外汉语教学语法探索. 北京. 语文出版社。

王建勤 (2011). 第二语言习得研究. 北京. 商务印书馆。

王力 (1943). 中国现代语法. 北京. 商务印书馆。

曾延生 (1997). 汉语波斯语词典. 北京. 商务印书馆。

周小兵、朱其智、邓小宁等 (2007). 外国人学汉语语法偏误研究. 北京语言大学出版社。

朝阳 (2006) 欧美学生“被”字句习得情况考察. 北京语言大学硕士学位论文。

陈明美 (2006) 从日本学生的偏误看“被”字句的研究与教学. 苏州大学硕士学位论文。

崔美淑 (2011) 韩国学生“被”字句偏误分析及教学方案. 南京师范大学硕士学位论文。

彭淑莉 (2010) 留学生习得“被”字句的缺失类偏误分析. 云南师范大学学报 (对外汉语教学与研究版) 第 3 期。

彭淑莉 (2006) 留学生汉语被动句输出情况的调查研究. 云南师范大学学报 (对外汉语教学与研究版) 第 6 期。

余海洋 (2019) 被字句补语研究, 中国民族博览, 第5期105-106, 共2页

张兴旺 (2008) 现代汉语被动句的界定及其分类. 阴山学刊. 第1期。

赵金铭 (1996) 对外汉语语法教学的三个阶段及其教学主旨. 世界汉语教学. 第 3 期。